

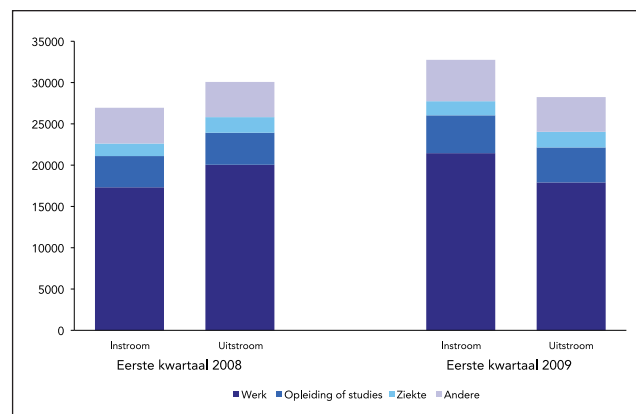
Werkloosheid in beweging

De internationale economische crisis laat zich ook in Vlaanderen voelen. Het aantal vacatures daalt, bedrijven herstructureren en het aantal faillissementen bereikt nieuwe recordhoogten. Sinds eind 2008 neemt de werkloosheid in Vlaanderen bijgevolg opnieuw toe. Of de werkloosheid voornamelijk groeit door een slinkend aantal vacatures op de arbeidsmarkt of door werknemers die hun baan verliezen werd nog niet becijferd. Welke sectoren voor de grootste toename of afname van de werkloosheid zorgen werd evenmin al onderzocht. De bestaande cijfers bieden geen antwoord op deze twee vragen. Daarom beslisten het departement Werk en Sociale Economie en de VDAB om de handen in elkaar te slaan voor een nieuwe periodieke rapportering. Nieuwe, dynamische cijfers moeten zicht geven op de impact van de crisis op de Vlaamse werkloosheid.

Veel beweging op de arbeidsmarkt

De evolutie van de werkloosheid is onderwerp van heel wat statistische rapporten. Al deze rapporten becijferen de werkloosheid echter als een statisch gegeven, een welbepaald aantal werklozen op een specifiek moment. VDAB Ontcijfert nummer 5 toonde aan dat achter de vaak beperkte evolutie van deze statische gegevens een grote dynamiek schuilgaat. Hoewel de werkloosheid in 2006 slechts traag daalde stroomden er maandelijks 32.000 werkzoekenden uit de werkloosheid. Voor de meeste werkzoekenden die uit de statistieken verdwenen kwam er echter ook een nieuwe werkzoekende bij. Gemiddeld telde VDAB in 2006 maandelijks 29.000 nieuwe werkzoekenden. Ondanks het grote aantal werkzoekenden dat maandelijks uit de statistieken verdween, bleef de afname van de werkloosheid bijgevolg beperkt¹.

Grafiek 1: Instroom in en uitstroom uit de werkloosheid (maandgemiddelden)

Vandaag is er van een daling van de werkloosheid echter geen sprake meer. Integendeel, de economische crisis zorgt ervoor dat het aantal werklozen in Vlaanderen voor het eerst sinds jaren opnieuw sterk stijgt. Het aantal werkzoekenden dat uit de statistieken verdwijnt, overtreft niet langer het aantal nieuwe werklozen.

Grafiek 1 vergelijkt het eerste kwartaal van 2008 met het eerste kwartaal van 2009. In het eerste kwartaal van 2008 stroomden maandelijks gemiddeld 30.000 mensen uit de werkloosheid, terwijl er maandelijks zo'n 27.000 instroomden. Daar de uitstroom de instroom overtrof, daalde het aantal niet-werkende werkzoekenden in het eerste kwartaal van 2008 met -11,2%. In het eerste kwartaal van 2009 is de situatie echter omgekeerd. De gemiddelde maandelijkse instroom in de werkloosheid is toegenomen tot 32.750 personen, en overtreft zo de uitstroom uit de werkloosheid, die daalde tot 28.000 personen. De werkloosheid nam dan ook toe met +14,4%.

Het verliezen van werk is niet de enige reden waarom iemand in de werkloosheid kan terechtkomen, net zomin als het vinden van werk de enige verklaring is voor het verdwijnen uit de werkloosheidsstatistieken. Een ernstige ziekte, opnieuw studeren, het starten met een beroepsopleiding, pensionering, enz. zijn allemaal redenen waarom iemand uit de statistieken kan verdwijnen. Terugkeer uit periode van ziekte of het beëindigen van studies of een opleiding zijn eveneens redenen waarom men opnieuw als werkzoekend wordt geteld. Deze in- en uitstroombewegingen zijn echter relatief constant.

Uit Grafiek 1 blijkt duidelijk dat het verschil tussen het eerste kwartaal van 2008 en dat van 2009 vrijwel volledig te wijten is aan de evolutie van de in- en uitstroom naar werk. De maandelijkse instroom vanuit werk steeg van 17.320 naar 21.452 (+24%). Dat meer werknemers vandaag hun baan verliezen, bevestigt de vele berichten over herstructureringen en faillissementen. De maandelijkse uitstroom naar werk daalde van 20.045 naar 17.908 (-11%).

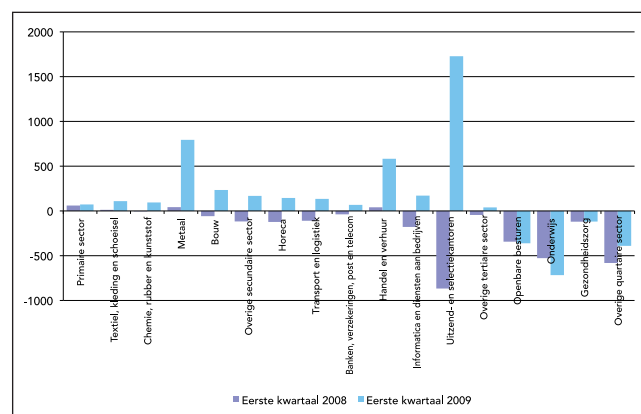
¹ VDAB, 'VDAB Ontcijfert 5: Veel beweging op de arbeidsmarkt', 2007. Met instroom wordt bedoeld: personen die op het einde van één maand niet als niet-werkende werkzoekende geregistreerd waren en op het einde van de volgende maand wel. Uitgestroomde werkzoekenden zijn personen die op het einde van een maand niet-werkende werkzoekende waren en op het einde van de daaropvolgende maand niet meer.

Dat het aantal werklozen dat er in slaagt werk te vinden ondanks de crisis niet spectaculair is gedaald, strookt met het nog steeds relatief hoge aantal openstaande vacatures. Voorlopig vormt het gestegen aantal werknemers dat zijn baan verliest de voornaamste verklaring voor de toename van de werkloosheid.

Sectorale verschillen

Door het koppelen van deze cijfers aan gegevens van de RSZ (DIMONA) kan de analyse nog verder verfijnd worden. **Grafiek 2** vergelijkt instroom en uitstroom van niet-werkende werkzoekenden per sector. Opnieuw worden de cijfers uit het eerste kwartaal van 2009 vergeleken met dezelfde periode in 2008. Door de uitgestroomde werkzoekenden af te trekken van de ingestroomde werkzoekenden bepalen we het netto-effect per sector op de globale werkloosheidsevolutie. Logischerwijze worden in deze grafiek enkel die werkzoekenden meegeteld die instroomden vanuit werk of uitstroomden naar werk².

Grafiek 2: netto-effect op de werkloosheid van in- en uitstroom per sector

De sector die het meest in het oog springt, is die van de uitzend- en selectiekantoren. In het eerste kwartaal van 2008 is de sector goed voor een groot deel van de werkloosheidsdaling. Begin 2009 oogt het plaatje veel minder rooskleurig. In de eerste drie maanden van 2009 waren er maandelijks gemiddeld 1.728 uitzendkrachten meer die zonder werk vielen, dan dat er werkzoekenden via uitzendwerk een nieuwe baan vonden³. Tijdens een periode van hoogconjunctuur is uitzendarbeid een cruciale motor voor tewerkstelling. In barre economische tijden blijken uitzendkrachten echter ook zeer kwetsbaar te zijn. Voornamelijk het aantal werklozen dat maandelijks via uitzendwerk aan de slag kan is begin 2009 sterk gedaald.

Een andere sector die in 2009 duidelijk in de klappen deelt is de metaalsector. Deze sector omvat de autoassemblagefabrieken en vele toeleveranciers. Dat de sector vandaag niet goed scoort ligt

dus in de lijn van de verwachtingen. In tegenstelling tot de meeste sectoren was de balans tussen in- en uitstroom ook in het eerste kwartaal van 2008 al ongunstig. Dat de werkgelegenheid in de Vlaamse industrie al jaren onder druk staat is daar niet vreemd aan. Ook voor de overige sectoren oogt de balans begin 2009 zonder uitzondering negatief. In tegenstelling tot de metaal waren de meeste van deze sectoren begin 2008 wel goed voor een afname van de werkloosheid. De impact van deze sectoren op de werkloosheidscijfers is afhankelijk van de omvang van de sector. Bijgevolg is de impact van grote sectoren zoals handel en verhuur of bouw veel groter dan die van de textielsector, ook al ondervindt laatstgenoemde sector meer moeilijkheden ten gevolge van de crisis.

De quartaire sector voelt de impact van de crisis niet. In het onderwijs, de openbare besturen de gezondheidszorg en de rest van de quartaire sector worden er vandaag nog steeds meer werkzoekenden aangeworven dan er werknemers werkloos worden. Onderwijs en openbare besturen scoren begin 2009 zelfs beter dan een jaar geleden.

Nieuwe driemaandelijks cijfers

Het benaderen van de Vlaamse werkloosheid vanuit een dynamisch perspectief toont dat banenverlies vandaag een belangrijkere oorzaak is voor stijgende werkloosheid dan een gebrek aan vacatures. Op de quartaire sector na vallen vandaag in alle sectoren meer mensen zonder werk dan dat er werklozen worden aangeworven.

De mogelijkheden van een dynamische benadering van de werkloosheid zijn hiermee echter verre van uitgeput. Ook de kansengroepen kunnen bijvoorbeeld op deze wijze in kaart worden gebracht. Deze dynamische cijfers vormen ook een interessante aanvulling op alle bestaande cijfers over de impact van de crisis op de sectoren in Vlaanderen. Ongetwijfeld zijn er ook heel wat regionale verschillen.

Een VDAB Ontcijfert volstaat echter niet om alle mogelijke toepassingen uit te diepen. Daarom worden deze cijfers vanaf vandaag op de website van de Vlaamse overheid en VDAB geplaatst. Via onderstaande links kunnen gedetailleerde tabellen over deze cijfers opgevraagd worden. Om de drie maanden worden nieuwe gegevens aan deze tabellen toegevoegd.

Vlaamse overheid: <http://www.werk.be/c-en-o/cijfers/Crisisbarometer/>
VDAB: <http://www.vdab.be/trends/dynamiek.shtml>

Meer informatie:

VDAB, Studiedienst,
Keizerslaan 11, 1000 Brussel
Tel. 02 506 13 76
E-mail: studiedienst@vdab.be
www.vdab.be/trends/ontcijfert/

² Jammer genoeg kunnen niet alle RSZ-gegevens gekoppeld worden aan de VDAB-bedrijfsdatabank. Ook zijn er werklozen die aan de slag gaan of gewerkt hebben in het buitenland of ontbreken er soms gegevens over het beroepsverleden van een werkzoekende. Bijgevolg kan de sector van instroom of uitstroom niet met zekerheid bepaald kan worden. Ingestroomde en uitgestroomde werkzoekenden die niet aan een sector konden worden toegewezen werden niet opgenomen in grafiek 2.

³ De sector is maandelijks overigens goed voor één derde van zowel de instroom in als de uitstroom uit de werkloosheidsstatistiek. Jammer genoeg is het vaak niet mogelijk om te bepalen in dienst van welke sectoren de uitzendkantoren werken. Moest het mogelijk zijn om deze cijfers uit te splitsen naar de andere sectoren dan zou dit de cijfers voor de andere sectoren ongetwijfeld versterken of nuanceren.